

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Nr 87, februar 1996 - NATURKLAGENÆVNET ORIENTERER

ISSN 0909-1882

Opstilling af antennemaster i det åbne land.

NKN modtager et stigende antal klager over opstilling af antennemaster i det åbne land, særligt over de antennemaster, der benyttes til etableringen af de to landsdækkende GSM-mobiltelefonnet.

Opstilling af en antennemast i landzone berører udover tilladelse efter pl § 35 og eventuelle dispensationer fra nbl tillige byggelovgivningen og GSM-loven (lov nr 744 af 14. november 1990 om offentlig mobiltelefonkommunikation med senere ændringer). Telestyrelsen administrerer GSM-loven. En revision af GSM-loven er under forberedelse i forbindelse med EU-krav om liberalisering af markedet. Det forventes, at revisionen vil åbne for nye, især udenlandske, operatørers virksomhed og dermed også for etablering af nye netstrukturer og antennemaster.

De to mobiltelefonoperatører, der har fået udstedt koncession til at drive GSM-nettene, udøver deres virksomhed gennem særskilte rammetilladelser udstedt af kommunikationsministeren i henhold til GSM-loven. Operatørerne har en forsyningspligt og som følge heraf også visse rettigheder, herunder ekspropriationshjemmel.

Af bemærkningerne til forslaget til lov 744/1990 fremgår bl a, at "To GSM-mobilnetoperatører med selvstændig adgang til at etablere egen radioinfrastruktur vil kunne medføre en væsentlig forøgelse af antallet af antennemaster", og at "Opstilling af master skal ske under iagttagelse af kravene i miljølovgivningen, herunder specielt planlovgivningen og naturbeskyttelseslovgivningen".

De to landsdækkende GSM-net rådede ultimo 1995 over ca 250 hhv ca 300 antennepositioner. Til sammenligning har det eksisterende NMT-net ca 300 positioner. Det skønnes, at det samlede antal antennepositioner for de to GSM-net vil være i størrelsesordenen 2.000-2.500 ved fuld udbygning. Ethvert nyt landsdækkende mobiltelefonnet forudsætter skønsmæssigt etableringen af 1.000-1.250 antennepositioner.

De to eksisterende mobiloperatører tilkendegav i efteråret 1995, at etableringen af GSM-nettet nu var inde i en fase, hvor udbygningen primært omfattede net-fortætninger i byerne og det åbne land, samt etablering af

dækning i de kystnære sommerhusområder.

En række nye kommunikationssystemer er enten på vej til at blive indført eller forventes indført i den nærmeste fremtid. Flere af disse systemer forudsætter etablering af nye net og dermed også nye antennemaster.

Nedenfor er refereret 6 af NKN's seneste afgørelser om opstilling af antennemaster.

A. Et amt havde på kommunens anbefaling meddelt landzonetilladelse (pl § 35, stk 1) til opstilling af en 49 m høj mobiltelefonantennemast med tilhørende 12 m² kabine på et utilplantet areal i udkanten af en plantage.

Tilladelsen blev påklaget af DN. Arealet var højtbeliggende i kuperet landskab. Af eksisterende høje bygningselementer i området fandtes bl a et foderstoffirmas bygninger ca 200 m mod øst, et fællesantennaneanlæg ca 3000 m mod nord, samt en anden mobilantennemast beliggende mod nordvest.

DN havde peget på to alternative placeringsmuligheder, der begge indebar fælles masteudnyttelse. Den ene var en 75 m høj fællesantenne i et nærliggende boligområde. Den anden var en eksisterende mast tilhørende et konkurrerende mobiltelefonselskab.

Kommunen havde modsat sig førstnævnte placering af trafikale årsager. Mobiltelefonselskabet modsatte sig den samme placering med henvisning til, at dækning kun kunne påregnes indenfor 5-7 km fra masten, afhængigt af topografi og antennekonfigurationer. Endvidere henviste selskabet til, at fællesantennemastens bæreevne ikke ville række til montage af de 6 ønskede antenner med bærebomme, fremtidige telekommunikationssystemer, opsætning af kommunikationsudstyr til bl a hjemmeplejen, samt andre selskabers kommunikationsudstyr.

NKN (8 medlemmer) udtalte énstemmigt, at mulighederne for en placering på eksisterende master eller på andre høje bygningselementer i området ikke var tilstrækkeligt undersøgt. Der henvistes til fællesantennemasten og det konkurrerende selskabs mast. Nævnet fandt endvidere, at mulighederne for en placering i tilknytning til eksisterende høje bygningselementer i området, eller med en mindre landskabeligt uheldig virkning, ikke var tilstrækkeligt belyst. Der henvistes til en placering bl a i tilknytning til bebyggelserne tilhørende foderstoffirmaet. På ovennævnte baggrund blev sagen hjemvist til fornyet behandling i amtet.

(Afgørelse af 20.12.95, j nr 31/650-0093).

B. Et amt havde på kommunens anbefaling meddelt landzonetilladelse (pl § 35, stk 1) samt dispensation (nbl § 17) til opstilling af en 48 m høj mobiltelefonantennemast med tilhørende 15 m² kabine på en landbrugsejendom, ca 30 m inden for skovbyggelinien. Afgørelsen blev påklaget af 3 naboer.

Arealet var beliggende i kuperet landskab i regionplanens jordbrugsområde. Af eksisterende høje bygningselementer i området fandtes bl a højspændingsmaster, vindmøller og 3 siloer i en afstand af 1500-2000 m mod nordvest. Disse bygninger m v lå i et område, der i regionplanen var udlagt til naturområde.

Amtet havde lagt vægt på, at masten ville blive placeret i rimelig tilknytning til eksisterende bebyggelse og helt i yderkanten af det areal, der var omfattet af skovbyggelinien. Amtet tilkendegav, at medmindre en mast i regionplanens naturområde blev placeret i tilknytning til en af de 3 siloer, ville den være landskabeligt mere uheldig end den tilladte placering.

Klagerne anførte, at placeringen ville forringe naturværdien i et område, der var friholdt for tekniske anlæg, og at masten burde flyttes mod nordvest til det område, hvor der i forvejen var sådanne anlæg og høje bygningselementer.

Mobiltelefonselskabet udtalte, at radiobølger dæmpes kraftigt, når de udbreder sig over bevokset eller bebygget land, og at det derfor var nødvendigt med en høj og fri placering tæt ved de veje og byer, der skulle dækkes radiomæssigt. Det blev endvidere tilkendegivet, at der ville blive dækningsmæssige "huller" ved en anden placering.

NKN (9 medlemmer) udtalte énstemmigt, at mulighederne for placering på eksisterende master eller på andre høje bygningselementer i området ikke var belyst. Nævnet fandt endvidere, at mulighederne for placering i tilknytning til eksisterende høje bygningselementer i området, og med en mindre landskabeligt uheldig virkning, ikke var tilstrækkeligt undersøgt. Der henvistes til en placering bl a i tilknytning til en af de 3 siloer mod nordvest. Sagen hjemvistes til fornyet behandling i amtet.

(Afgørelse af 21.12.95, j nr 21/800-0008).

C. Et amt havde på kommunens anbefaling meddelt landzonetilladelse (pl § 35, stk 1) samt dispensation (nbl § 16) til udstykning samt opstilling af en 48 m høj mobiltelefonantennemast med tilhørende 15 m² kabine på et areal tæt på byzone, og en nærliggende ådal. Afgørelsen blev påklaget af DN.

SNS stadfæstede amtets dispensation fra åbeskyttelseslinien.

DN anførte, at masten ville forringe udsigten over ådalen fra offentlig vej og pegede på en placering i et nærliggende industriområde, hvor der allerede fandtes en antennemast.

Kommunen ønskede ikke masten nærmere byen end højst nødvendigt, og modsatte sig placering i et boligområde tæt på den tilladte placering, da dette fandtes uheldigt i forhold til den planlagte byudvikling.

Mobiltelefonselskabet modsatte sig en placering i industriområdet af dækningsmæssige årsager.

NKN (formanden på nævnets vegne) hjemviste landzonesagen med henvisning til, at mulighederne for en placering af antennen på eksisterende høje bygningselementer eller for alternative og mindre landskabeligt uheldige placeringer i eller tættere på bymæssig bebyggelse ikke fandtes tilstrækkeligt belyst.

M h t tilladelsen til udstykning bemærkedes, at NKN ikke havde taget stilling hertil. Udstykningen kunne dog ikke anses for at være i overensstemmelse med de hensyn, som skal varetages i medfør af pl's landzonebestemmelser, hvorfor ansøgeren burde henvises til i stedet at leje det areal, hvor antennemasten skulle opstilles.

(Afgørelse af 18.01.96, j nr 31/650-0095).

D. En kommune havde som landzonemyndighed meddelt tilladelse til opstilling af en 48 m høj mobiltelefonantennemast med tilhørende 15 m² kabine på en ejendom, der ifølge kommuneplanen var udlagt til erhvervsformål. På ejendommen fandtes en 800 m² stor og 11 m høj lagerbygning. Masten skulle opstilles i et hjørne af ejendommen længst væk fra vej og bymæssig bebyggelse og delvist skjult herfra af lagerbygningen. Afgørelsen blev påklaget af naboer.

Kommunen oplyste, at alternative placeringer var undersøgt, men at disse placeringer af både kommune og amt var blevet forkastet af natur- og synsmæssige hensyn.

Klagerne anførte, at lagerbygningen i forvejen var placeret uharmonisk og uskønt, og at man ikke ønskede, at området skulle udvikle et industrielt udseende.

NKN (formanden på nævnets vegne) stadfæstede tilladelsen med henvisning til, at mulighederne for alternative placeringer fandtes tilstrækkeligt undersøgt. Også hensynet til de landskabelige værdier i området fandtes tilgodeset ved den tilladte placering.

Der tilføjedes vilkår om, at antennemasten skulle stilles til rådighed for andre antenneformål og operatører mod rimelig betaling, at der omkring masten og kabinen skulle etableres og vedligeholdes en afskærmende beplantning af egnskarakteristiske arter, og at masten skulle nedtages senest 1 år efter endt brug til det formål, der var givet tilladelse til.

(Afgørelse af 18.01.96, j nr 31/350-0121).

E. Et amt havde på kommunens anbefaling meddelt landzonetilladelse (pl § 35, stk 1) til opstilling af en 40 m høj lokalradiomast på en ejendom, hvis anvendelse i kommuneplanen var fastlagt til erhvervsformål. Tilladelsen blev påklaget af DN og en nabo.

Området var ifølge regionplanen jordbrugsområde med særlige landskabelige værdier. Arealet var højtbeliggende i kuperet landskab i

kystnærhedszonen. Masten ønskedes placeret i tilknytning til en ca 25 m høj aluminiumssilo mellem ejendommens fabriksbygninger. Af høje bygningselementer i området fandtes et større antal vindmøller.

Klagerne anførte, at landskabet synsmæssigt ikke tålte høje bygningsværker. Placeringen var den højest beliggende i området og tæt på en fredet bavnehøj. Klagerne henstillede, at antennen enten blev placeret på et teleselskabs eksisterende mast i en nærliggende bymæssig bebyggelse, eller på toppen af et vandtårn samme sted.

Lokalradioen oplyste, at der var tale om flytning fra en eksisterende, lavere til en ny, højere sendehøjde samt, at den tilladte placering medførte en éngangsudgift til etablering, hvorimod der skulle svares en uforholdsmæssig høj, årlig leje ved placering på teleselskabets mast.

NKN's flertal (6 medlemmer) stadfæstede amtets tilladelse på vilkår om, at antennemasten skulle fjernes, når den ikke længere var i brug til det ansøgte formål. Flertallet henviste til, at mulighederne for placering inden for bymæssig bebyggelse havde været undersøgt, uden at der derved havde kunnet opnås tilnærmelsesvis samme kommunikationsdækning. Flertallet fandt endvidere, at der var taget rimelige hensyn til de landskabelige værdier i området, og lagde vægt på, at masten blev placeret mellem fabriksbygninger og i umiddelbar tilknytning til den eksisterende silo.

Mindretallet på 2 medlemmer fandt, at placeringen var landskabeligt problematisk, og at ansøgerens økonomiske argumenter ikke burde være tungtvejende og afgørende for placeringen.

(Afgørelse af 28.12.95, j nr 21/650-0097).

F. Et amt havde meddelt landzonetilladelse (pl § 35, stk 1) til opstilling af en 48 m høj mobiltelefonantennemast ved et større sommerhusområde. Tilladelsen blev påklaget af en nabo.

Området var beliggende i kystzonen i et fladt landskab med væsentlige jordbrugsinteresser. Af eksisterende høje bygningselementer i området fandtes bl a højspændingsmaster og en vindmølle. Den nærmeste bymæssige bebyggelse lå i en afstand af ca 1000-1500 m.

Amt og kommune havde vurderet ialt 5 forskellige placeringer (positioner), alle beliggende i kystzonen. Kommunen havde anbefalet en placering ved et rensningsanlæg, hvor man skønnede, at masten ville kunne camoufleres bedst muligt. Amtet havde vurderet, at en mast som den ansøgte var svær at skjule i det flade landskab, selv med afskærmende beplantning. Man havde derfor meddelt tilladelse til placering på en ejendom med en række høje løvtræer. Amtet havde opgivet en placering i bymæssig bebyggelse med henvisning til ansøgerens oplysninger om, at sendeforholdene her var for dårlige.

NKN (formanden på nævnets vegne) hjemviste sagen til fornyet behandling i

amtet. Af afgørelsen fremgår bl a følgende:

... Amt har i den konkrete sag vurderet fire forskellige positioner. Alle fire positioner er beliggende inden for kystnærhedsafgrænsningen, hvor mastplaceringer helt bør undgås. De tre af positionerne er beliggende i landzone ca 150-900 m fra sommerhusområdets ... vestlige afgrænsning. Den fjerde position er beliggende i tilknytning til bymæssig bebyggelse ... ca 2.600 m fra sommerhusområdet og ca 300 m fra (motorvej).

Det kan ikke afvises, at der må etableres en antennemast med en kystnær placering af hensyn til etableringen af GSM-dækning i området. De tre positioner beliggende i landzone, herunder den ansøgte (tilladte) placering ... findes imidlertid ikke at tilgodese hensynet til de landskabelige interesser i området. Der er herved lagt vægt på, at ... (masten) udgør et betydeligt indgreb i kystlandskabet

Positionen inden for bymæssig bebyggelse i ... vil, vurderet på det foreliggende grundlag, være den eneste acceptable placering af de undersøgte positioner, trods beliggenheden i kystzonen. Dette må imidlertid bero på en nærmere vurdering af den konkrete placering.

(Afgørelse af 18.01.96, j nr 31/350-0134).

Kommentar:

Nævnets afgørelse i klagesager om opstilling af antennemaster vil altid bero på en konkret vurdering af den enkelte sag. For at sikre en vis ensartethed og konsekvens har NKN dog fundet anledning til at præcisere nogle udgangspunkter for behandlingen af disse sager.

Nye antennemaster bør så vidt muligt placeres i bymæssig bebyggelse af hensyn til friholdelse af det åbne land for nye tekniske anlæg. Dette gælder særligt, hvor en bymæssig bebyggelse ligger i en radiodækningsmæssig rimelig afstand fra en ansøgt placering (afgørelse A og F) eller, hvor en ansøgt placering ligger umiddelbart uden for byzone (afgørelse C).

Placering af antennemaster i områder, der i regionplanlægningen er udpeget som særligt værdifulde landskabsområder, herunder kystområder, bør helt undgås. Nævnet har dog udtalt, at en kystnær placering ikke kategorisk vil kunne afvises, men at der i givet fald skal tages særlige hensyn, fx ved at placere antennen eller masten i en kystnær bymæssig bebyggelse (afgørelse F). I et andet tilfælde har Nævnet stadfæstet en tilladelse til en kystnær placering med henvisning til, at mulighederne for en placering inden for bymæssig bebyggelse havde været undersøgt, uden at der derved havde kunnet opnås tilnærmelsesvis samme kommunikationsdækning (afgørelse E).

Nye antenner bør så vidt muligt anbringes på eksisterende master eller på andre høje bygningselementer i området (fx industriskorstene, siloer, fabriksbygninger, højspændingsmaster og andre tekniske anlæg). I tilfælde med en landskabeligt uheldig placering, eller tilfælde, hvor ovennævnte

muligheder enten slet ikke er belyst eller ikke er fundet tilstrækkeligt belyst, vil Nævnet normalt hjemvise sagen til fornyet behandling (afgørelse A, B og C). Er alternative muligheder grundigt belyst, kan dette føre til stadfæstelse af en tilladelse (afgørelse E). Selv en grundigt belyst sag, med mange undersøgte muligheder, kan imidlertid hjemvises, hvis sagen omhandler placering i særligt værdifulde landskabsområder (afgørelse F).

I det åbne land bør nye master så vidt muligt placeres i tilknytning til eksisterende høje bygningselementer i området. Det samme gælder masteplaceringer i sårbare byområder, landsbyer m v. Kan en antenne ikke placeres på eksisterende høje bygninger el lign, vil Nævnet lægge vægt på, at den placeres i (umiddelbar) tilknytning til eksisterende høje bygningselementer. (afgørelse A, B og C). Har landzonemyndigheden taget de nævnte hensyn vil en tilladelse normalt kunne stadfæstes (afgørelse D og E).

Ved landskabeligt skæmmende masteplaceringer skal ansøgeren godtgøre - om nødvendigt ved uvildig dokumentation - at det ikke er muligt at opnå tilnærmelsesvis samme kommunikationsdækning ved en mindre skæmmende placering. I sådanne særlige tilfælde vil Nævnet lægge vægt på, om det findes godtgjort, at der er tale om det eneste brugbare alternativ (afgørelse E).

Når tilladelse gives, bør der normalt stilles vilkår om, at antennemasten 1) stilles til rådighed for andre antenneformål og operatører mod rimelig betaling, 2) afskærmes med beplantning for så vidt angår nederste mastedel og kabine, og 3) nedtages senest 1 år efter endt brug til det formål, der er givet tilladelse til (afgørelse D).

-
- Pl § 35, stk 1
 - Nbl § 15, 16, 17, 18, 19 (beskyttelseslinier)
 - Antennemaster
 - Kystzonen/-nærhed
 - Landskabelige hensyn
 - Mobiltelefoner
 - Sommerhusområder
 - Særligt værdifulde områder
 - Vilkår
 - for tilladelse
 - Udstykning

Publiceret på www.nmkn.dk 19.11.2010
Printet 23.05.2012